

HORIZONT 2021/7

Migrációkutató Intézet

Pénzváltó Nikolett: [Vitatott vizeken – a 2020–2021-es török–görög eszkaláció és háttere](#)

Pénzváltó Nikolett: Vitatott vizeken – a 2020–2021-es török–görög eszkaláció és háttere

1. BEVEZETÉS

A Migrációkutató Intézet legújabb elemzése a török–görög kapcsolatok aktualitásait vizsgálja. A 2020-as év folyamán kiéleződött a konfliktus a történelmileg rendkívül terhelt¹ török–görög kapcsolatban. Az év első negyedében elsősorban a migrációs válság borzolta a kedélyeket, az év további részében pedig legfőképpen a két ország tengeri határvitájának következményei voltak látványosak. Az alábbiakban az ezzel a két konfliktusos területtel (migráció és tengeri határvita, illetve az utóbbihoz kapcsolódó energiapolitikai versengés) összefüggő közelmúltbeli eseményeket mutatjuk be, ismertetve a konfliktus mögötti okokat, majd röviden kitérünk a kisebbségek szerepére is, amely szintén állandó konfliktusforrás a két ország viszonyában. Ciprus szerepét – amely kérdés szintén évtizedek óta mérgezi a kétoldalú kapcsolatot – az elemzés keretében a török–görög tengeri határvita és energiavita részeként vizsgáljuk.

2. KONFLIKTUSOS TERÜLETEK – INCIDENSEK A KÖZELMÚLTBÓL ÉS AZOK GYÖKEREI

2.1. Irreguláris migráció

A török–görög határ az Európai Unióba, illetve a schengeni térségbe történő belépés kapuja a Törökországot tranzitútvonalként használó közel-keleti, afrikai és közép-ázsiai irreguláris migránsok számára (2019-ben 74 613-an, 2020-ban 15 669-en² érkeztek Törökországon keresztül). A 2020. február–márciusi események –

ABSZTRAKT

Törökország és Görögország kapcsolata konfliktusokkal terhelt múltra tekint vissza. A 2020-as év folyamán a két ország közötti feszültségek kiéleződtek, részben a tömeges irreguláris migrációnak utat engedő török döntés, részben pedig a tengeri határviták miatt. A tengeri határok helyzete a közlekedés, a halászat, a kereskedelem és a kommunikáció szempontjából is alapvető fontosságú, de meghatározóak az energiapolitikai és a stratégiai, védelmi megfontolások is. 2021 elején nemzetközi nyomás hatására egy enyhülési folyamat indult meg a török–görög viszonyban. Kérdéses azonban, hogy a felek túl tudnak-e jutni a gesztusok szintjén, és sikerülhet-e rendezni konfliktusaikat.

¹ Jelen elemzésnek nem célja a történelmi előzmények részletes bemutatása, ezt megtették már helyettünk mások. Bővebben lásd például: EGERESI 2021, KACZIBA 2018.

² A nagyságrendi csökkenés elsősorban a Covid-19 járvány következménye.

mikor Ankara úgy döntött, nem tartóztatja fel tovább a Görögországon keresztül nyugat felé tartó migránsokat és menekülteket – önmagukban jól mutatják egyrészt azt, hogy a migráció kérdése fontos szerepet tölt be a török–görög viszonyban, másrészt azt is jelzik, hogy a két ország általános viszonya kihat az Európai Unió és Törökország kapcsolatára, illetve az európai uniós szintű migrációkezelés hatékonyságára is.

Célszerű ugyanakkor azt is látni, hogy a török percepció szerint a tömeges migráció nem az elsődleges probléma a török–görög kapcsolatban. Az isztambuli Kadir Has Egyetem 2020-as felmérésében a megkérdezett török állampolgárok 55,3%-a a ciprusi vitát, 49,9%-a az égei-tengeri szigetek militarizálását, 48,5%-a az égei-tengeri határvitát, 24,5%-a pedig a légtérmegosztási problémákat nevezte meg válaszként arra a kérdésre, hogy mik a legfontosabb problémák Törökország és Görögország között, míg mindössze 22,5%-uk említette a menekültkérdést.³

Az első hír a török határnyitásról 2020. február 27-én jelent meg a nemzetközi sajtóban. Törökország, mely a legtöbb menekültet befogadó állam a világon (mintegy 4 millió menekült tartózkodik az ország területén) már korábban jelezte, hogy egyedül nem tud megbirkózni ekkora embertömeggel, és nagyobb segítséget vár az Európai Uniótól. A szomszédban zajló szíriai háború eszkalálódását és ezáltal a szíriai Idlib tartományból egy újabb menekülthullám megindulását követően Ankara a görög határ megnyitásáról döntött. A következő napokban, március 8-ig görög hivatalos adatok szerint a görög hatóságok több mint 40 ezer illegális határátlépési kísérletet akadályoztak meg és 293 migránst tartóztattak le.⁴ Mindehhez jelentős erők mozgósítására volt szükség, a görög rendőrség többek között könnygázt és vízágyúkat is alkalmazott a tömeg ellen. Az irreguláris migránsok egy része, miután nem tudott átjutni a görög határon, letáborozott a határtérségben. Az Európai Bizottság becslése szerint 25 ezer migráns és menekült állított fel informális táborát a pazarkulei hivatalos határátkelőhelynél.⁵ Az események kiélezték a feszültséget a török és a görög fegyveres szervek között is. A görögök azzal vádolták a törököket, hogy segítik a migránsok illegális átjutását, míg a törökök túlzott mértékű erőszakkal és brutalitással, valamint jogtalan visszatoloncolásokkal vádolták a görögöket. Az epizódot végül a Covid-19 járvány európai megjelenése szakította félbe. 2020. március 27-én Törökország úgy döntött, lezárja szárazföldi határát, és a járványügyi megelőző intézkedések részeként elszállítja a határtérségből az irreguláris migránsokat. A török belügyminiszter ugyanakkor jelezte, amint vége a járványnak, Ankara ismét szabad utat enged majd az Európai Unióba indulóknak.⁶

³ AYDIN 2020.

⁴ EGERESI – KACZIBA 2020.

⁵ EUROPEAN COMMISSION 2020.

⁶ HÜRRIYET DAILY NEWS 2020.

A koronavírus-járvány másik következménye migrációs vonatkozásban az volt, hogy a járványra hivatkozva Ankara 2020. március 16-án felfüggesztette a 2016-os EU–Törökország nyilatkozatban vállalt visszafogadásokat. A megállapodás értelmében Törökország vállalta, hogy visszafogadja azokat a görög szigetekre átjutott irreguláris migránsokat, akiknek a menedékkérelmét a görög hatóságok megalapozatlannak vagy elfogadhatatlannak találják.⁷ Athén 2021 januárjában az Európai Unió segítségét kérte, gyakoroljon nyomást Ankarára, hogy az fogadjon vissza a görög szigetekről 1 450 elutasított menedékkérőt. Törökország azonban úgy reagált, mindaddig nem fogja újraértékelni a helyzetet, ameddig a koronavírus-járványt nem sikerül ellenőrzés alá vonni.⁸

Bár a török határt 2020. március végén lezárták, folyamatosan jelen van az a görög félelem, hogy Ankara a jövőben esetleg a migráció szabályozásán keresztül próbál majd meg nyomást gyakorolni Athénra a két ország tengeri határvitája miatt, és instrumentalizálhatja a menekülteket, hogy érvényt szerezzen geopolitikai érdekeinek az Égei- és a Földközi-tengeren.⁹

2.2. Tengeri határviták és energiapolitikai megfontolások

Törökország az utóbbi években számos alkalommal küldött szeizmikus kutatóhajókat és fúróhajókat (rendszerint hadihajók kíséretében) az Égei- és Földközi-tengeren olyan területekre, amelyek a török álláspont szerint török fennhatóság alá tartoznak, Görögország, illetve a Ciprusi Köztársaság azonban sajátjának tekinti őket. A Barbaros Hayrettin Paşa szeizmikus kutatóhajó 2017 áprilisában érkezett először a Földközi-tengerre, majd 2019 tavaszán Ankara a Fatih és Yavuz fúróhajókat is a Földközi-tenger keleti medencéjébe küldte. A közelmúltban legtöbbször az Oruç Reis¹⁰ nevű szeizmikus kutatóhajóról hallani, melynek a térségbe küldését először 2019 júliusában jelentette be Törökország.¹¹

A 2020-as évben görög–török viszonylatban a feszültségek augusztus közepén érték el csúcspontjukat. Athén és Ankara is demonstrációs célú haditengerészeti gyakorlatokat tartott a térségben, több esetben harmadik államok bevonásával. A török és görög haderő megemelt, magas készségi szintje és katonai jelenléte fokozta a nem szándékolt eszkaláció veszélyét a két NATO-tagállam között. 2020. augusztus 12-én egy török és egy görög hadihajó össze is ütközött a Ciprus és Kréta közötti vitatott vizeken. A görögök balesetnek, a törökök provokációnak

⁷ PÉNZVÁLTÓ 2020a.

⁸ NIELSEN 2020.

⁹ CARASSAVA 2020.

¹⁰ Barbaros Hayrettin és Oruç Reis testvérek voltak, mindketten az oszmán–török flotta híres admirálisai (a 15–16. században éltek). A két fúróhajó pedig két oszmán szultánról, Fatih Sultan Mehmetről és Yavuz Sultan Selimről kapta a nevét.

¹¹ TEMIZER – BIR 2019.

minősítették az incidenst. Az öt török hadihajó által kísért Oruç Reis kutatóhajót görög fregattok is követték. Amikor az egyik görög hajó (Limnos) megközelítette az Oruç Reist, véletlenül nekiütközött az egyik török kísérőhajónak (Kemal Reis).¹² Ezen felül manőverező légiharcra („dogfight”) is sor került a vitatott légtérben görög és török F–16-os vadászgépek között. Az incidensekben senki nem sérült meg, a kilencvenes években ugyanakkor több halálos áldozata is volt a két ország közötti légi közelharcoknak.

Konfliktusokat okozott az Európai Unió Irini elnevezésű földközi-tengeri művelete is.¹³ 2020. június 10-én egy görög fregatt az Irini művelet keretében megkísérelte megállítani a tanzániai zászló alatt hajózó Çirkin nevű hajót, amely a gyanú szerint a Líbia elleni ENSZ-fegyverembargót megsértve fegyvereket szállított Líbiába a Nemzeti Egyetértés Kormányának (GNA). A Çirkint kísérő török fregattok miatt azonban a görög hajó visszavonulni kényszerült.¹⁴ Ezt követően november 22-én a német Hamburg nevű fregatt legénysége szállt át a Rosaline-A nevű török hajó fedélzetére, a török tiltakozás miatt azonban a hajó átkutatását végül meg kellett szakítani. Az Irini görög parancsnoksága miatt a török elnök ebben az esetben is Görögországot vádolta provokációval az incidensért.

A fenti események mögötti okokat több szálon, több földrajzi területre bontva célszerű vizsgálnunk. A kiindulópont azonban mindegyik esetben ugyanaz: egy hosszú ideje húzódo területi vita, amelyet a vitatott területeken talált mélytengeri kőolaj- és földgázmezők felfedezése eszkalált. A tengeri határviták a térségben ráadásul már nem csupán bilaterális alapokon vannak jelen (például török–görög, török–ciprusi, görög–líbiai, libanoni–izraeli viszonylatban), hanem a konfliktus a résztvevői kört tekintve kiterjedt, ami még bonyolultabbá tett bármiféle rendezést. Egyrészt a térség szereplői szinte mind bevonódtak az energiakészletekért folyó versenybe, melynek során informális szövetségekbe tömörültek (létrejött például egy görög–ciprusi–izraeli–egyiptomi tengely Törökországgal szemben). Másrészt külső szereplőket is bevontak a konfliktusba, akik vagy gazdasági okokból (például a nemzetközi energiavállalatok, mint az amerikai ExxonMobil vagy a francia Total a mezők feltárásában való érdekeltsége miatt), vagy stratégiai okokból (például az Egyesült Arab Emírségek a Törökországgal a közel-keleti vezető szerepért folytatott versengés részeként) vannak jelen. Mindez egy elképesztően bonyolult geopolitikai játszma kialakulását eredményezte egy olyan helyzetben, ahol az alapkonfliktusok (például Ciprus megosztottsága vagy a líbiai háború) önmagukban is annyira összetettek, hogy nem véletlenül nem sikerül őket hosszú ideje megoldani.

¹² KAMBAS – GUMRUKCU 2020.

¹³ PÉNZVÁLTÓ – VARGHA 2020.

¹⁴ Az EU később, 2020. szeptember 21-én szankciókat vezetett be a Çirkint működtető török Avrasya Shipping vállalat ellen.

Az, hogy hol húzódnak a tengeren a határok, nem csak az energiahordozók birtoklása és tranzitja miatt fontos. A tenger egy sor emberi tevékenység folytatásának helyszíne, mint a közlekedés, halászat, kereskedelem, kommunikáció (például mélytengeri kábelek), de meghatározóak a határvitákban a stratégiai, védelmi megfontolások is.

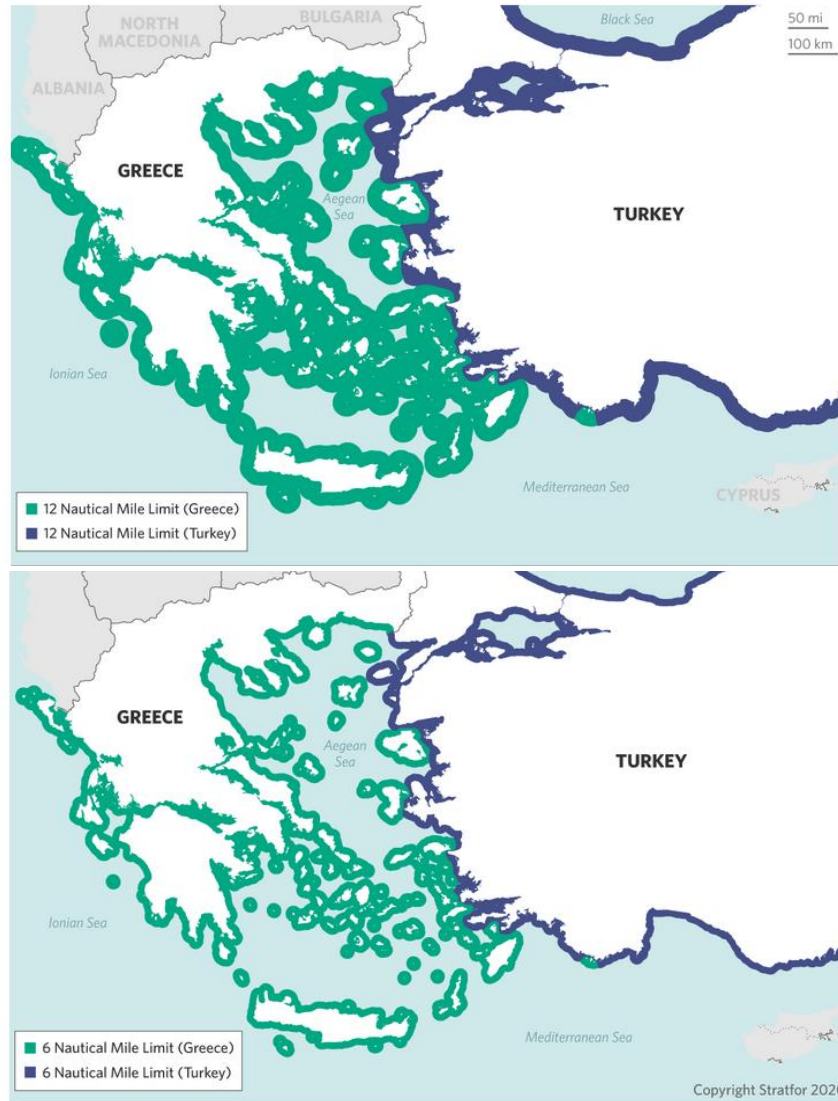
A török–görög viszonylatban érintett tengeri határvitákat három részre bontva vizsgáljuk. Először áttekintjük az Égei-tengeren, a török partokhoz rendkívül közel elhelyezkedő szigetek helyzetét, majd a török–líbiai egyezmény következményeit különösen Kréta vonatkozásában, végül pedig a ciprusi konfliktushoz kötődő tengeri határvitát mutatjuk be. Az érintett országok nemzetközi jogi érvelésére jelen elemzés részletesen nem tér ki. A legfontosabb vonatkozó jogi dokumentumok az 1924-es lausanne-i szerződés, az 1936-os montreux-i konvenció, az 1947-es párizsi szerződés Dodekanészosz-konvenciója, valamint az ENSZ 1982-es – több mint 160 ország által ratifikált, Törökország mellett azonban többek között Líbia, Izrael, Szíria és az Egyesült Államok által sem ratifikált – tengerjogi egyezménye (UNCLOS). Több esetben elmondható, hogy a különböző nemzetközi jogi egyezmények eltérése azok szelektív alkalmazására ad lehetőséget a török és görög félnek.¹⁵

2.2.1. Az égei-tengeri szigetviták

Az Égei-tenger esetében a probléma forrása, hogy Görögország több ezer kisebb-nagyobb szigettel rendelkezik (a mintegy 6 000 görög szigetből és zátonyból csak 227 lakott). Ezek közül a szigetek közül több rendkívül közel, akár kevesebb mint 2 kilométerre helyezkedik el a török partokhoz, ezzel egy időben több száz kilométerre Görögország kontinentális területétől. Az alábbi térképen jól látható, hogy közel sem mindegy, mekkora (6 vagy 12 tengeri mérföldes) parti tengert tudhat magáénak a két ország. Ankara azt nehezményezi, hogy Görögország kvázi beltengerré változtatná az Égei-tengert, teljesen beszorítva és ellehetetlenítve Törökországot. Folyamatos feszültséget jelent továbbá ezeknek a szigeteknek a (de)militarizálása is. A szigetek militarizálására a görögök szerint a török fenyegetés miatt van szükség, a törökök szerint viszont Athén jogellenesen fegyverkezik a szigetekeken, a célja pedig az, hogy ezáltal fenyegetse Törökországot.¹⁶

¹⁵ KACZIBA 2018.

¹⁶ DILARA 2020.

A görög (zöld) és török (kék) parti tenger 12 és 6 tengeri mérföldes számítási mód esetén¹⁷

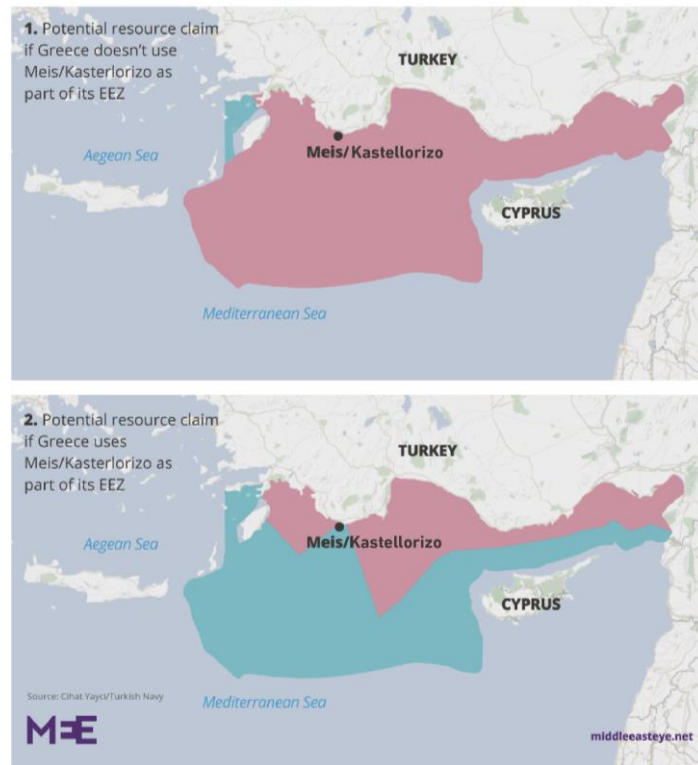
Zárójelben érdemes megjegyezni, hogy az irreguláris migránsok tengeri átkelésének megakadályozásakor is részben ezért van nehéz dolga Ankarának: a migránsok bármelyik, a török partokhoz közel eső görög szigetre érkezésükkor már az Európai Unió területére léptek.

Az Égei-tengeren Athén és Ankara eltérő követeléseik ellenére a gyakorlatban lényegében elfogadták, hogy a parti tenger kiterjedése esetében 6 tengeri mérföld érvényesül. Abban, hogy a

¹⁷ STRATFOR 2020.

feszültségek itt nem eszkalálódtak, szerepet játszott az is, hogy ezeken a területeken nem talál-
tak jelentős kőolaj- és földgázkészleteket, ezért a szigetek körüli vitának kisebb a tétje.¹⁸

A Dodekanészosz-szigetcsoporton belül külön figyelmet érdemel Kasztelórizo (török nevén Meis) szigetének helyzete. A 2011-es népszámlálás szerint mindössze 492 ember által lakott, közvetlenül a török partoknál fekvő kis görög sziget a görög jogértelmezés szerint az alábbi ábra alsó felén zölddel látható méretű kizárólagos gazdasági övezetet jelentene Görögországnak. A török érvelés központi eleme ezzel szemben az, hogy a görög szigeteket nem illetik meg a kizárólagos gazdasági övezethez fűződő jogok, mivel a szigetek a török kontinentális talap-
zaton fekszenek.

Kasztelórizo és a követelt török (piros) és görög (zöld) kizárólagos gazdasági övezet¹⁹

¹⁸ KACZIBA 2020.

¹⁹ SOYLU 2020.

2.2.2. Kréta szigete és a líbiai háború

A török–görög tengeri határvita második elemeként Líbia és Kréta szerepét vizsgáljuk. Ankara 2019. november 27-én egyetértési memorandumot írt alá a Tripoli székhelyű Nemzeti Egyetértés Kormányával tengeri határaik kijelöléséről.²⁰ A török–líbiai delimitációs egyezmény lényegében semmibe veszi Kréta felségvizeit.²¹ Athén a török–líbiai megállapodásra válaszul kiutasította a GNA nagykövetét Görögországból, és egyre erőteljesebben bekapcsolódott a líbiai háborúba a GNA-val szemben álló Khalífa Haftar oldalán. Athén igyekszik mindent megtenni, hogy a török–líbiai megállapodás semmissé váljon, míg Ankara értelemszerűen annak fenntartásában érdekelt. Az Irini művelet körül kialakult török–görög konfliktust is részben ebben a kontextusban célszerű értelmeznünk.

2.2.3. Ciprus megosztottsága és a sziget körüli földgázmezők

Végül a harmadik szál, amelyet meg kell említenünk, az Ciprus helyzete, ami igaz, csak közvetve, de nagyon is szorosan kapcsolódik Törökország és Görögország viszonyához.²² Ciprus szigete az ott élő török kisebbség védelmével indokolt 1974-es török katonai beavatkozása óta két részre oszlik. A déli részen található a nemzetközileg elismert, görög vezetésű Ciprusi Köztársaság, az északon pedig a csak Törökország által elismert Észak-ciprusi Török Köztársaság, amely 1983-ban kiáltotta ki függetlenségét. (Ankara nem ismeri el a déli részt a sziget legitím képviselőjeként, és csak Dél-ciprusi Görög Adminisztrációként hivatkozik rá.) A megosztott sziget helyzetét számos különféle tárgyalási folyamat ellenére máig nem sikerült rendezni. A legutóbbi tárgyalások 2017 augusztusában szakadtak meg, bár folyamatos a törekvés nemzetközi szinten azok újraindítására. Törökország és Görögország (az Egyesült Királyság mellett) az 1960-as garanciaszerződés értelmében garantor államok, vagyis vállalták, hogy garantálják Ciprus függetlenségét és területi integritását. Mindkét országnak ma is kiemelt szerepe van a sziget jövőjét érintő tárgyalásokon. Athén a görög, Ankara pedig a török ciprióták legelkötelezettebb támogatója.

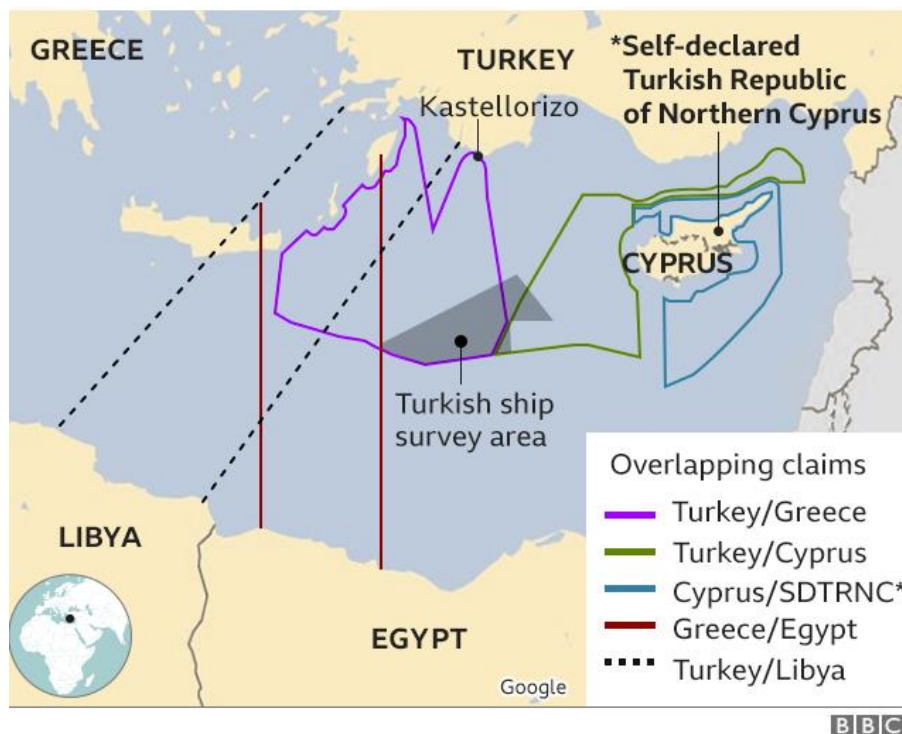
²⁰ Líbiában 2016 és az új átmeneti kormány 2021. februári felállítása közötti időszakban a nyugati országrészt ellenőrző GNA küzdött a Tobruk székhelyű, a keleti országrész fölött ellenőrzést gyakorló, Khalífa Haftar által vezetett Líbiai Nemzeti Hadsereggel (LNA). A líbiai helyzetről korábban már több helyen bővebben írtunk, lásd például MARSAI 2020, PÉNZVÁLTÓ 2020b.

²¹ Kréta szigete – a szúda-öbölbeli stratégiai jelentőségű mélytengeri kikötő, illetve haditengerészeti bázis mellett – már csak azért is fontos, mert a szigettől nyugatra, illetve délre található a Talósz elnevezésű gázmező, amely a blokkokat feltáró konzorcium (az amerikai Exxon Mobil, a francia Total és a görög Hellenic Petroleum) 2019. októberi bejelentése szerint jelentős mennyiségű, 280 milliárd köbméter földgázt rejt. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy a Talósz mezőt rejtő területekre Törökország nem formál igényt. KACZIBA 2020.

²² EGERESI 2019.

A ciprusi helyzet összetettsége a közelmúltban kiegészült egy energiapolitikai dimenzióval. 2011-től kezdődően jelentős (több száz milliárd köbméter mennyiségű) földgázkészleteket találtak a sziget partjainál (Aphrodité, Kalüpszó, Glaukusz mezők). Ankara szerint az északi részen élő török, illetve török ciprióta lakosságnak (mintegy 300 ezer ember) is részesülnie kell az ásványkincsből, mivel azonban senki más nem ismeri el az északi szigetrészt, így az ott élők erre vonatkozó jogait sem.

Törökország kontinentális talapzatának kiterjedésére hivatkozva emellett olyan tengeri területekre tart igényt, amelyeket a Ciprusi Köztársaság a sajátjának tekint (lásd a lenti térképen a zölddel határolt részt). Az Európai Unió több alkalommal is kifejezte szolidaritását a Ciprusi Köztársaság mellett, és az illegálisnak minősített Ciprus környéki török fúrások miatt 2019 júliusában, majd a 2019 novemberében elfogadott szankciós keret részeként 2020 februárjában is szankciókat vezetett be Törökországgal, illetve török személyekkel szemben.²³

Átfedő területi követelések a Földközi-tenger keleti medencéjében²⁴

²³ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION 2019.

²⁴ BBC 2020. A török hajó kutatási területét a térképen szürkével jelző terület az Oruç Reis 2020. augusztusi tevékenységi területe.

Törökország, ha azt nem is feltétlenül tudja elérni, hogy a nemzetközi közösség elismerje a fennhatóságát bizonyos tengeri területek fölött, akadályozni viszont tud más államokat a már feltárt mezők kitermelésében és a földgáz szállításában. A Ciprus és Kréta körüli tengerrész azért is fontos, mert a tervek szerint itt haladna keresztül az Eastmed elnevezésű gázvezeték, amelynek megépítéséről a Ciprusi Köztársaság, Görögország és Izrael 2020 januárjában írt alá megállapodást. Összességében fontos ugyanakkor látni, hogy a Törökország által sajátjának tekintett vitatott területeken eddig még nem találtak jelentős szénhidrogén-lelőhelyeket. Egy ilyen felfedezés valószínűleg rendkívüli mértékben kielezné a fennálló vitákat.

2.3. A kisebbségi kérdés

Végül meg kell említenünk a kisebbségi kérdés szerepét is a kétoldalú viszonyban. Ez elsősorban török sérelemként jelenik meg, tekintve, hogy Törökországban a kilencvenes évek elején már csak alig 2–3 ezer görög élt.²⁵ Görögországban, Nyugat-Trákiában ugyanakkor ma is több tízezer fős (a török becslések szerint 150 000 fős) muszlim török közösség él.²⁶ Pontos számuk nem ismert, Görögország ugyanis nem gyűjt népszámlálási adatokat etnikai hovatartozás szerint. A görögországi törökökre a muszlim vallási kisebbség részeként tekintenek, és a szintén muszlim pomákokkal és muszlim romákkal együtt „görög muszlimok”-ként hivatkoznak rájuk. Athén álláspontja szerint ez a megközelítés összhangban van az 1924-es lausanne-i szerződéssel, a török fél álláspontja szerint viszont a görög állam ezzel megtagadja a tráki törököktől etnikai identitásukat. Ankara emellett több jogot szeretne a tráki török kisebbségnek. Sérelmezik például azt, hogy nem választhatják meg szabadon a vallási vezetőiket (muftikat).²⁷ Mindez időről időre szintén kielezi a feszültséget a két állam viszonyában. A 2020-as év során például török kisebbségi iskolák bezárása miatt emelt szót Ankara,²⁸ illetve a török sajtó szerint sor került egy, a török nézőpont szerint a török kisebbséget fenyegető, demonstratívnak szánt, a földközi-tengeri török műveletekre válaszul tartott térségbeli görög hadgyakorlatra is.²⁹

²⁵ HUMAN RIGHTS WATCH 1992.

²⁶ Az 1923-as török–görög lakosságcsere-egyezmény keretében mintegy kétmillió embernek kellett elhagynia az otthonát (hozzávetőlegesen 1,5 millió görögnek és félmillió töröknek). Az egyezmény alól kivételt képeztek a nyugat-tráki muszlimok és az isztambuli görögök.

²⁷ ALJAZEERA 2020. A rövid dokumentumfilmen alapuló cikk végén a szerkesztők leközlötték a görög kormány szóvivőjének válaszelevelét, a cikk ezáltal a török mellett a görög álláspontot is remekül bemutatja a tráki törökök kérdéséről.

²⁸ EKATHIMERINI 2020.

²⁹ DAILY SABAH 2020.

3. LEHETŐSÉG AZ ENYHÜLÉSRE?

Athén és Ankara jelentős nemzetközi nyomásra 2020 őszétől a két ország viszonyában fennálló feszültségek enyhítését célzó tárgyalásokat kezdett. Szeptember 10-étől kezdődően a két ország egy-egy katonai küldöttsége technikai tárgyalásokat folytatott a NATO brüsszeli központjában. A legutóbbi, a sorban a kilencedik találkozóra 2021. február 7-én került sor. Az egyeztetések célja egy konfliktusmegelőző mechanizmus felállítása, mely csökkentené a tengeri és légi incidensek, balesetek kockázatát a Földközi-tenger keleti medencéjében a két NATO-tagállam között. Ezzel párhuzamosan 2021. január 25-én a két ország újraindította tájékoztató megbeszéléseit (exploratory talks). Ebben a tárgyalási keretben Ankara és Athén 2002 és 2016 között hatvan alkalommal ült tárgyalóasztalhoz, hogy megoldást találjanak nézeteltéréseikre. 2016 márciusában azonban a tárgyalások megszakadtak, és közel öt évet kellett várni a folytatásra. A tárgyalási folyamat azonban nem ígérkezik könnyűnek, amit jól mutat, hogy a két fél egyelőre még a tárgyalások napirendjében sem ért egyet. Kérdéses a felek szándéka is: vajon megmaradnak a gesztusok szintjén, amivel elsősorban a nemzetközi szereplők felé igyekeznek demonstrálni együttműködési hajlandóságukat, vagy tényleges engedményeket is hajlandóak tenni, ami elengedhetetlen lenne a hosszú ideje húzódó konfliktus rendezéséhez?

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ALJAZEERA (2020): *Western Thrace, Contested Space: The Turks of northeast Greece*. 2020.04.09. Forrás: <https://www.aljazeera.com/program/people-power/2020/4/9/western-thrace-contested-space-the-turks-of-northeast-greece> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- AYDIN, Mustafa et. al (2020): *Public Perceptions on Turkish Foreign Policy*. 2020.06.17. Forrás: https://www.khas.edu.tr/sites/khas.edu.tr/files/inline-files/DPA2020_Eng_PRESS%5B1%5D.pdf (Megtekintve: 2021.02.28.)
- BBC (2020): *Turkey-Greece tensions escalate over Turkish Med drilling plans*. 2020.08.25. Forrás: <https://www.bbc.com/news/world-europe-53497741> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- CARASSAVA, Anthee (2020): *Greece Beefs up Patrols Along Borders with Turkey*. 2020.09.06. Forrás: <https://www.voanews.com/europe/greece-beefs-patrols-along-borders-turkey> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION (2019): *COUNCIL DECISION concerning restrictive measures in view of Turkey's unauthorised drilling activities in the Eastern Mediterranean*. 2019.11.08. Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/media/41313/st13262-en19.pdf> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- DAILY SABAH (2020): *Ankara slams Greece for using Turks in Western Thrace against Turkey*. 2020.08.26. Forrás: <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/ankara-slams-greece-for-using-turks-in-western-thrace-against-turkey> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- DILARA, Aslan (2020): *Greece militarizing Aegean islands close to Turkey's mainland poses national security threat*. 2020.09.20. Forrás: <https://www.dailysabah.com/politics/news-analysis/greece-militarizing-aegean-islands-close-to-turkeys-mainland-poses-national-security-threat> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- EGERESI, Zoltán (2021): *Escalating tensions between Turkey and Greece: turbulence in the Eastern Mediterranean*. 2021.01.29. Forrás: https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/ISDS_Analyses_2021_4_Escalating%20tensions%20between%20Turkey%20and%20Greece_turbulence%20in%20the%20Eastern%20Mediterranean%20%28Zolt%C3%A1n%20Egeresi%29.pdf (Megtekintve: 2021.02.28.)
- EGERESI Zoltán (2019): *Kelet-mediterráneumi gázkincs: a ciprusi válság új dimenziójában*. Nemzet és Biztonság, 2019/2. pp. 50–63.

- EGERESI Zoltán – KACZIBA Péter (2020): *Menekültválság a görög–török határon. Előzmények, fejlemények, kilátások.* KKI-elemzések, 2020.03.25. Forrás: https://kki.hu/wp-content/uploads/2020/03/25_KKI-elemz%C3%A9s_GRC_TUR_Egeresi_Kacziba_20200312.pdf (Megtekintve: 2021.02.28.)
- EKATHIMERINI (2020): *Turkey says Greece violating rights of Muslim minority.* 2020.08.12. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/news/255766/turkey-says-greece-violating-rights-of-muslim-minority/> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- EUROPEAN COMMISSION (2020): *Turkey 2020 Report.* 2020.10.06. Forrás: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/turkey_report_2020.pdf (Megtekintve: 2021.02.28.)
- HUMAN RIGHTS WATCH (1992): *Denying human rights and ethnic identity: the Greeks of Turkey.* Forrás: <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/TURKEY923.PDF> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- HÜRRIYET DAILY NEWS (2020): *Turkey moves migrants from Greek border amid virus pandemic.* 2020.03.28. Forrás: <https://www.hurriyetdailynews.com/turkey-moves-migrants-from-greek-border-amid-virus-pandemic-153355> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- KACZIBA Péter (2020): *A líbiai polgárháború szerepe a görög–török konfliktus elmélyülésében.* Pólusok, 2020/1. Forrás: <https://journals.lib.pte.hu/index.php/polusok/article/view/3491/3247> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- KACZIBA Péter (2018): *Provokáció vagy normalizáció: Erdoğan elnök görögországi látogatása és annak háttere.* Külügyi Szemle, 2018. ősz. Forrás: https://kki.hu/assets/upload/2_Kacziba_Peeter.pdf (Megtekintve: 2021.02.28.)
- KAMBAS, Michele – GUMRUKCU, Tuvan (2020): *Greek, Turkish warships in 'mini collision' Ankara calls provocative.* 2020.08.14. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-greece-turkey-warships-idUSKCN25A161> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- MARSAI Viktor (2020): *Európa lépéskényszerben – a líbiai katonai helyzet átalakulása.* Horizont, 2020.05.25. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/05/20200526_HORIZONT_8_marsai_viktor_europa_lepeskenyszerben_a-libiai_katonai_helyzet_atalakulasa_elemzes.pdf (Megtekintve: 2021.02.28.)
- NIELSEN, Nikolaj (2021): *Turkey snubs Greece on migrant returnees.* 2021.01.19. Forrás: <https://euobserver.com/migration/150640> (Megtekintve: 2021.02.28.)

- PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2020a): *Az Európai Unió és Törökország 2016. márciusi migrációs nyilatkozatának négyéves mérlege*. Horizont, 2020.08.12. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/08/20200812_HORIZONT_17_penzvalto_nikolett_az_europai_unio_es_torokorszag_2016_marciusi_migracios_nyilatkozatanak_negyeves_merlege_elemzes.pdf (Megtekintve: 2021.02.28.)
- PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2020b): *Törökország líbiai háborúja*. Horizont, 2020.04. 22. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/04/20200423_HORIZONT_2_penzvalto_nikolett_torokorszag_libiai_haboruja_elemzes_vegleges.pdf (Megtekintve: 2021.02.28.)
- PÉNZVÁLTÓ Nikolett – Vargha Márk: *(Ne) folytassa, Sophia! – Az Irini művelet kilátásai*. 2020.06.19. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/06/20200619_HORIZONT_12_penzvalto_nikolett_vargha_mark_az_irini_muvelet_kilatasai_elemzes.pdf (Megtekintve: 2021.02.28.)
- SOYLU, Ragip (2020): *Turkey-Greece dispute: Acrimony as Ankara sends ships to disputed waters*. 2020.08.10. Forrás: <https://www.middleeasteye.net/news/turkey-greece-acrimony-mediterranean-oruc-reis-ship> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- STRATFOR (2020): *Greece Suits Up for Another Seafaring Standoff With Turkey*. 2020.08.27. Forrás: <https://worldview.stratfor.com/article/greece-suits-another-seafaring-standoff-turkey> (Megtekintve: 2021.02.28.)
- TEMIZER, Murat – BIR, Burak (2019): *Turkey to continue exploration in E. Mediterranean*. 2019.07.16. Forrás: <https://www.aa.com.tr/en/economy/turkey-to-continue-exploration-in-e-mediterranean/1533293> (Megtekintve: 2021.02.28.)

HORIZONT ELEMZÉSEK

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Kóczán András Imre

Lektorálta: Janik Szabolcs

Fotó: shutterstock.com

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Pénzváltó Nikolett, 2021

© Migrációkutató Intézet, 2021